Зображення робітничого руху в повісті І. Франка «Борислав сміється»

Геній українського народу Іван Франко піднісся над часом. Його «Вічного революціонера», «Безмежне поле» співатимуть волелюбні хори, а він... а він, зігнутий, у благенькій одежині, з буханцем хліба під пахвою йшов вечорами додому і був похований у чужій сорочці, у чужому склепі.

Важко жилося цій людині, тому, мабуть, він так правдиво описав життя всіх верств населення України. Тяжке життя українців письменник мріяв хоч трохи покращити. Переживав за долю селянина, а ще більше — за долю робітника. Він перший на Україні пише повість про життя робітничого класу та його боротьбу з експлуататорами. Назва твору алегорична—«Борислав сміється». Борислав сміється — це значить, що Борислав бореться.

Розвиток капіталізму в Західній Україні призвів до страшної експлуатації зубожілих селян, які потяглися в надії на заробіток до Дрогобича, де були знайдені поклади нафти. Капіталісти, малі й великі, їхні посібники, різні зайди налетіли на ці місця за прибутками. Знали, що тут добре можна нажитися. І наживалися Гольдкремери, Гаммершляги та інші, не гребуючи ніякими засобами.

Герман Гольдкремер — справжній змій-удав (так Франко і назвав його у повісті «Boo constrictor»). Він радіє неурожаєві, бо знає, що тепер до нього прийдуть селяни і будуть працювати за безцінь.

Важке життя робітників (мізерна плата, непосильна праця на нафтових промислах, штрафи, каліцтва) призводить до того, що робітники починають боротьбу.

Франко реалістично описав різні види боротьби, які застосовували робітники. Брати Басараби, які прийшли до Борислава з єдиною думкою помститися за батька, за свої кривди, готуються до стихійної боротьби. Їх не цікавить, чи краще всім буде після того, як вони уб'ють ненависного капіталіста, чи гірше. І Сеня і Андрусь були розумні, працьовиті й сильні люди, але вони ще не піднялися до усвідомлення необхідності організованої боротьби. Помститися, а що буде потім, їх не цікавить. Такими були і ще деякі побратими. Прийдиволя мститься за свою наречену, Матій чекає того часу, коли буде страчений Мортко, який убив чоловіка Марти, прийомної дочки Матія.

Та ось приходить до Борислава робітник Бенедьо Синиця. По дорозі до Борислава він бачив тисячі висохлих, посинілих людей, які благали роботи. У Бенедя серце боліло від цього вселюдського горя. Часто думалось йому, що можна всім робітникам змовитись і не вийти на роботу, бо там, у Бориславі він бачив, в яких умовах робітники працюють і як мало вони отримують за свій важкий труд. Познайомившись з побратимами і почувши про їхні методи боротьби, Бенедьо ще більше переконався в тому, що треба боротися, але боротися іншими методами. Бенедя батько був робітником, і дещо про боротьбу Бенедьо уже знав. Він запропонував побратимам організувати страйк, щоб покращити умови життя робітників.

Робітники з великими труднощами погодилися на пропозицію Бенедя і почали готуватися до страйку. Була зібрана каса, проведена робота серед робітників (мітинг), роз'яснювальна робота серед селян, які збиралися на роботу до Борислава. І в один

прекрасний день всі робітники не вийшли на роботу. Це, звичайно, дуже перелякало капіталістів. Найбільш хитрий з них, Герман, згодився на переговори і прийняв усі вимоги робітників спокійно. У його підлій душі вже був план зриву страйку.

Робітники, раді, що домоглися свого, вийшли роботу, не думаючи про те, що капіталісти можуть піти на якусь підлість. Однак скоро вони дізналися, що робітничу касу викрадено. Таким чином, завдяки підлості капіталісти перемогли.

І тоді Басараб Андрусь промовив: «Одна нам тепер дорога осталась — підпалити се прокляте гніздо на всі чотири роги». Цієї ж ночі робітники підпалюють Борислав.

І. Франко, як і Бенедьо, не підтримує цього методу боротьби, але він хотів зобразити правдивий логічний для того часу розвиток подій, і в цьому була сила повісті «Борислав сміється».

Цінність повісті також у тому, що Франко змалював прекрасні образи простих робітників, показав їх чесність, доброту, працьовитість, високі моральні якості українського народу.